

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1451
Toplantı Tarihi/Sayısı : 26.12.2023/36
Karar Numarası : 2023/1101
Başvuran : 1- K. A.
: 2- R. Ç.
3- A. D.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, nakil emri adı altında hükümlü ve tutukluların hukuka aykırı şekilde cezalandırıldığı, aynı davadan yargılanan mahpusların aynı koşuhta tutulma taleplerinin haksız yere reddedildiği ve bu kişiler ile ortak faaliyetlere çıkarılmadığı, kantinde satılan ürünlerin yüksek fiyatlı olduğu, Kurum elektrik tarifesinin haksız yere ticarethane abone grubu uygulandığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuranlar, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Ceza İnfaz Kurumunda keyfi muamelelerin bulunduğunu ve nakil emri adı altında hükümlü ve tutukluların hukuka aykırı şekilde cezalandırıldığını,

b. Aynı davadan yargılanan mahpusların aynı koşuhta tutulma taleplerinin haksız yere reddedildiğini ve bu kişiler ile ortak faaliyetlere çıkarılmadıklarını, Adalet Bakanlığı tarafından kendilerine yönelik ayrı tutma kararının bulunup bulunmadığı bilgisinin kendilerine verilmediğini,

c. Kantinde satılan ürünlerin yüksek fiyatlı olduğunu, Kurum elektrik tarifesi bakımından mesken abone grubu olarak değiştirilmesi gerektiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 3/10/2022 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. Ceza İnfaz Kurumunda Kanun, Yönetmelik, Genelgeler ile Adalet Bakanlığının yazılı talimatları çerçevesinde hareket edildiği, başvuranların iddialarının gerçeği yansıtmadığı, hükümlü ve tutuklulara verilen hakların mevzuat çerçevesinde kendilerine kullandırıldığı,

b. İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 06/12/2021 tarihinde, aralarında başvuranların da olduğu bir grup hükümlünün el yapımı, tuzaklı patlayıcı ve uzaktan kumandalı patlayıcılar ile bomba yapımı konusunda uzman oldukları, bu nedenle oda değişikliği yapılırken ve kurum içi faaliyetlere çıkarılırken kişilerin bu vasıflarının

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

göz önüne alınması yönünde karar alındığı,

c. Aynı cezaevi içinde bulunan hükümlüler arasında, patlayıcı madde üretimi, kullanımı, taşınması gibi faaliyetler konusunda bilgi paylaşımı yaparak diğer hükümlüleri eğitime ve yönlendirme durumu, kamu güvenliği ve toplumun terörle mücadelesi bağlamında ciddi bir tehlike oluşturabildiği hususu dikkate alınarak adı geçen hükümlülerin aynı özelliklerdeki hükümlülerle birlikte barındırılmaları, oda değişikliği yapılırken ve kurum içi faaliyetlere çıkarılırken bu kişilerin yukarıda belirtilen vasıflarının göz önüne alınarak diğer hükümlülerden ayrı olarak planlanmasının yapılması yönünde karar alınarak ilgili hükümlülere tebliğ edildiği,

ç. Kurumda barındırılan hükümlü ve tutukluların ortak alan faaliyetlerinin İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığınca belirlendiği, planlanan sosyal faaliyet programında, Kurumda bulunan hükümlü ve tutuklu sayısı, çeşitliliği, hasımlık durumları, grup sayıları, faaliyet alanlarının ve personelin sayısı dikkate alınarak, hükümlü ve tutukluların faaliyete çıkartılmaları sırasında herhangi bir güvenlik zafiyeti oluşmaması ve bütün hükümlü ve tutukluların yararlandırılmasının önemle göz önünde bulundurulduğu,

d. Başvuranların ayrı olarak planlanması hususunda alınan karara karşı Edirne İnfaz Hakimliğine yapmış oldukları itiraz başvurusu sonucunda Edirne 1. İnfaz Hakimliğinin 3/2/2022 tarihli kararı ile başvuranların itirazlarının yerinde görülmeyle itirazın reddi yönünde karar verildiği, verilen bu kararın hükümlülere tebliğ edildiği, ayrıca söz konusu hükümlülerin Edirne Cumhuriyet Başsavcılığına yapmış oldukları şikayet başvurusu sonucunda Edirne Cumhuriyet Başsavcılığının 31/12/2021 tarihli kararı ile soruşturmaya yer olmadığına dair karar verdiği,

e. Kurum kantin fiyatları ile ilgili olarak, kantinde satışı gerçekleştirilen ürünlerin tedariklerinin konsinye bünyesinde yer alan firmalar tarafından sağlandığı, bir kısım ürünlerin ise açık ceza infaz kurumlarında üretilen ürünler olduğu, Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu dahil olmak üzere tüm ceza infaz kurumlarında satışı gerçekleştirilen gıda ürünlerinin aynı konsinye firmalarından tedarik edilmesi nedeniyle satış fiyatlarının aynı olduğu,

f. Elektrik ücret tarifesi ile ilgili olarak, Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in Elektrikli Eşyalar başlıklı 9/3 maddesi uyarınca hükümlü ve tutukluların aydınlatma dışındaki elektrik giderlerin görevli personel tarafından tespit edilerek hükümlü ve tutuklulara tebliğ edildiği, hükümlü ve tutukluların kullandıkları elektrik giderlerinin emanet para memurluğu hesabında bulunan paralarından karşılandığı,

g. Kurum İdaresi ile TREPAS (Trakya Elektrik Perakende Satış A.Ş) arasında yapılan yazışmalar sonucunda güncellenen elektrik birim fiyatlarının dönemler halinde tespitinin yapıldığı, tespit edilen elektrik birim fiyatlarına göre hükümlü ve tutukluların kullandıkları elektrik giderlerinin ücretlendirildiği, Trepas Edirne Müşteri Hizmetleri Merkezi ile yapılan yazışmalar sonucunda 1/6/2022 tarihinden itibaren elektrik birim fiyatının ticarethane abone grubu ve tek zamanlı olarak 325,21 KW/KRŞ olduğu belirtilmiştir.

4. Muhatap Kurumdan alınan yazılı görüş başvuranlara iletilmiş, başvuranlar süresi içerisinde yazılı görüşünü sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*Özgürlüğünden mahrum*

birakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği” hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “*Karar türleri*” başlıklı 65’inci maddesine göre;

“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

8. Aynı Yönetmelik’in “*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*” başlıklı 67’nci maddesine göre;

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuruların iddiaları, muhatap Kurumun yazılı görüşü ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. Başvuruların ilk iddiası nakil emri adı altında hükümlü ve tutukluların hukuka aykırı şekilde cezalandırıldığına ilişkindir. Başvuru dosyasında yapılan incelemede nakil emri ile alakalı kötü muameleyle maruz kalındığına ilişkin herhangi bir delil sunulmadığı, bu konuyla ilgili olumsuz bir uygulama örneklendirilmediği, başvuru dilekçesinde yalnızca; “*Nakil emri adı altında hükümlü ve tutukluların hukuka aykırı bir şekilde cezalandırma yetkisi bulunmakta mıdır?*” ifadesinin yer aldığı, ayrıca başvuruların yazılı görüş sunmayarak iddiasını sürdürmediği ve somutlaştırmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle söz konusu iddianın açıkça dayanakta yoksun olduğu kanaatine varılmıştır.

12. İncelemeye konu başvuruda yer alan diğer iddialar ise aynı davadan yargılanan mahpusların aynı koşuhta tutulma taleplerinin haksız yere reddedildiği ve bu mahpusların kurum içi faaliyetlere birlikte çıkarılmadığına ilişkindir.

13. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünün 22/1/2007 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu 45/1 numaralı genelgesinin “*Ortak Etkinlikler*” başlıklı 3’üncü bölümünün 1’inci maddesine göre; “*Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Bu faaliyetler yüksek güvenlikli kurumlar ile diğer kurumların yüksek güvenlikli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde yürütülür.*

Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir.” Aynı Genelgenin 13’üncü maddesine göre: “Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.”

14. Anayasa Mahkemesi (AYM); yüksek güvenlikli bir cezaevinde tutulan mahpusun beden ve ruh sağlığı için uzun süre veya süresiz sosyal yalnızlaştırmaya maruz bırakılmamasının elzem olduğunu ancak tek başına tutma veya tecrit olarak adlandırılabilir bir yalnızlaştırmadan bahsedebilmek için sohbet imkânının kısıtlanmasından öte mahpusun diğer tüm iletişim imkânlarının da elinden alınması gerektiğini, Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (CPT) tarafından 2011 yılında Kırkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu için hazırlanan raporda mahpuslara tanınan sohbet hakkının azami bir şekilde kullanılmasını tavsiye ettiğini, bu hususun güvenlik gibi cezaevi için kaçınılmaz gerekçelerle kısıtlanmasının tek başına başvuruçunun “insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye” tabi tutulduğu anlamına gelmeyeceğini veya tek başına kalma tedbirinin, işlediği suçun niteliği nedeniyle yüksek güvenlikli bir cezaevinde tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde başvuruçunun katlanması gereken elem seviyesinden daha fazla bir eziyete neden olduğunun söylenemeyeceğini belirtmiştir (AYM, *Turan GÜNANA*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 46).

15. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 3’üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/9, 28/9/2015, para. 86).

16. Mahkeme ayrıca, hapisane içindeki güvenlik rejiminin düzensizliğin ve suçun önlenmesini, cezaevindeki mahpusların korunmasını ve kamu düzenini sağlamayı amaçladığını, bu nedenle cezaevi yetkililerinin güvenlik risklerini azaltmaya ya da sınırlandırmaya çalışan yolları uygulamalarının meşru bir çıkarı olduğunu, mahpus haklarıyla güvenlik rejimi arasında bir denge kurulduğu takdirde sınırlamaların gerekli ve meşru kabul edildiğini belirtmiştir (AİHM, *Nazarenko/Ukrayna*, B. No: 39483/98, 29/7/2003, para. 165).

17. Mahpuslar temel hak ve hürriyetlere sahip olmakla birlikte ceza infaz kurumları bu hakların kullanılmasında güvenlik ve asayişin sağlanması amacıyla belli bir dengeyi gözetmek, gerekiyorsa sınırlamalar getirmek durumundadır. İdarenin güvenlik önlemleri koyması mahpusların haklarını kullanmalarını tamamen engellemekte, meşru amaç olan düzeni ve güvenliği sağlamak için mahpusların haklarına sınırlamalar getirmektedir.

18. Somut olayda başvuranların özgürlüğünden mahrum bırakılma nedenleri ve nitelikleri göz önüne alındığında aynı örgütten başka hükümlülerle bir araya gelme durumunda patlayıcı madde yapımı, kullanımı, taşınması gibi konularda bilgi paylaşımı, örgütsel eğitim faaliyetine katkı, güvenlik ve asayiş gibi risklerin bulunduğu; bu riskler gözetilerek alınan önlemlerle Kurumda koğuş yerleştirmelerinin ve kurum içi faaliyetlerin düzenlendiği anlaşılmıştır. Bu nedenle Kurumdaki uygulamaların güvenlik ve asayışı sağlamak adına kanunlara ve kanunların tanıdığı takdir yetkisine uygun olduğu ve hak ihlali olmadığı kanaatine varılmıştır.

19. Kantinde satılan ürünlerin yüksek fiyatlı olduğu iddiasına ilişkin olarak muhatap kurumdan alınan yazılı

görüş ekinde yer alan güncel kantin fiyat listesi incelenmiştir. Tüm Türkiye’de şubeleri bulunan market zincirlerin internet satış fiyatlarıyla kıyaslandığında kantin fiyatlarının makul düzeyde olduğu, fahiş fiyatlı ürün bulunmadığı, konsinye satış yöntemine uygun olarak satış yapıldığı görülmüştür. Bu nedenle kantinde satılan ürünlerin fiyatlarına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmiştir.

20. İncelemeye konu başvurudaki son iddia ise haksız yere elektrik ücret tarifesinin ticarethane abone grubu olarak uygulandığına ilişkindir. 31/1/2023 tarihli ve 32090 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik’e göre; “Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından mesken abonelikleri için belirlenen ücret tarifesi esas alınarak ceza infaz kurumunca hesaplanan bedel üzerinden hükümlü tarafından karşılanır. Ancak; hükümlü tarafından karşılanacak elektrik gideri, bulunduğu ceza infaz kurumunca gerçekleştirilen elektrik tedarik ihalesi veya işlemi sonucunda belirlenen elektrik birim fiyatının mesken aboneliğinden daha düşük olması halinde düşük olan birim fiyat üzerinden hesaplanır. Çocuk ve kadın hükümlülerin tüm elektrik giderleri kurum bütçesinden ödenir.” şeklinde düzenlenmiştir. Ceza infaz kurumlarında elektrik bedellerinin mesken abonelik grubundan faturalandırılması yönünde yapılan yönetmelik değişikliği ile başvuru konusu talebin karşılandığı tespit edilmiş ve söz konusu iddia dayanaktan yoksun kalmıştır.

21. Sonuç olarak yukarıda açıklanan nedenlerle, 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

26/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye